

Home Visiting při provázení pěstounů

Mgr. Martin Bušina

Úvod

“Homevisiting” - další cizí slovo, řekneme si. Slibuji, že zde už nezazní ani jednou. Ve zbytku naší metodiky budeme používat významový překlad tohoto slova, kterýmž je **“návštěva v rodině”**. V teoretické rovině je návštěva rodiny uznávána už delší dobu. Nejčastěji ji můžeme v praxi vidět u sociálně aktivizačních služeb pro rodiny, u pracovníků oddělení sociálně právní ochrany dětí a dalších sociálních nebo zdravotnických služeb. My se chceme v tomto materiálu **zaměřit na pravidelné návštěvy v rodině sociálními pracovníky, kteří provází pěstounské rodiny.**

Ústředními tématy metodiky budou **návštěva v rodině jako klinická metoda, vymezení klíčových kompetencí sociálního pracovníka pravidelně navštěvujícího rodiny, vytvoření bezpečného prostoru pro práci s pěstouny i dítětem v jejich přirozeném prostředí, a to jak pro klíčového pracovníka, tak pro jednotlivé členy domácnosti a příklady možností práce v rodině.**

Věříme, že při čtení těchto stránek budete zakoušet potvrzení toho, že spoustu věcí už děláte a děláte je dobře. Stejně tak věříme, že zde naleznete i pár inspirací k vlastnímu zdokonalení.

Mgr. Martin Bušina

---

1. Návštěva v rodině jako klinická metoda

Návštěva v rodině je podle Sobotkové (2012, Portál) **základní klinickou metodou**, v jejímž rámci můžeme aplikovat jiné klinické, testové, terapeutické metody a my doplňujeme i metody sociální práce. Málokdo ze sociálních pracovníků tuší, že **návštěvy v rodině mají v rámci sociální práce již téměř stoletou tradici**. Při kontaktu z mnoha sociálními pracovníky (nejčastěji v rámci supervize) jsem si všiml, jak “málo” důvěřují právě této své velké zkušenosti a mnohaleté praxi (návštěv v rodině) a vnímají sebe a tuto zkušenost jako méně významnou než např. vyšetření psychologem. Přitom v psychologické či psychoterapeutické praxi probíhá kontaktování s rodinou a práce s rodinou výhradně na půdě odborných zařízení či soukromých praxí. Návštěvy v rodinách se realizují většinou jen v oblasti péče o osoby s postižením. Současná praxe nám ukazuje, že podobnou zkušenost mají ještě některé organizace provázející pěstounské rodiny.

Sobotková (str. 129) uvádí, že jedním z požadavků v době rozvíjení kvalitativního přístupu ve výzkumu je požadavek zkoumat objekty výzkumu v jejich běžném, každodenním prostředí (za použití strategie terénního výzkumu), protože v prostředí pracovny psychologa, sociálního pracovníka, ordinace, soukromé praxe či úřadu, referuje rodina spíše o neobvyklých událostech, např. o změnách, krizích v rodině, domnělých klíčových událostech. Rodina a potom i odborný pracovník (psycholog, rodinný psychoterapeut či sociální pracovník) pak mají tendenci přehlédnout ty aspekty chování, které jsou spojeny s denní rutinou, s běžnými interakcemi v rodině. Sobotková dále uvádí (str. 129), to co z praxe sociálních pracovníků víme. Každodenní zvyková interakce mezi členy rodiny může hrát instrumentální a někdy i příčinnou roli v dlouhodobě přetrvávajících (chronických) problémech rodiny.

Ukazuje se, že posuzovat i podporovat rodinu v jejím domácím prostředí může být za určitých okolností velmi efektivní a výhodné.

Přesto je realizace návštěvy v odborných kruzích různých profesionálů zatím ojedinělou záležitostí. Pojďme se podívat na možné příčiny tohoto stavu.

Příčiny (reálně vnímaná rizika), proč je metoda návštěv v rodině doposud málo využívána:

- příliš velká časová náročnost a potřeba upravit pracovníkovi pracovní dobu (pokud rodiče chodí do práce, je návštěva možná až v pozdní odpoledne nebo podvečer, eventuálně o víkendu)
- ztráta pohodlí a bezpečí známého prostředí vlastní ambulance, pracovny
- ohrožení, nejistota a strach z neznáma
- obavy, že ztratím svou prestiž v konfrontaci s jinou sociální realitou
- obtížnější orientace v nepřehledné situaci, zahlcení interakcemi
- obtížné začlenění se do prostředí domácnosti (hledání bezpečného místa)
- obtížnější reagování či naopak nereagování na spontánně a přirozeně vzniklé situace v rodině
- hledání rovnováhy mezi "chladným" či rigidním odstupem a příliš neformálním "splynutím"
- některé své osobnostní a profesní nedostatky "skryjeme" před rodinou stejně těžko, jako ona před námi své problémy a konflikty
- pokud pracujeme s více rodinami, může být problém s "přepínáním"
- při práci s více rodinami musíme pro každou vytvářet nový kontrakt o bezpečí a specifických pravidlech, což může být zatěžující
- praktické věci jako kde je "moje místo" / místa pro práci s rodinou či jednotlivými členy
- používání metod a technik v prostředí rodiny, použití "interiéru" k práci s rodinou (riziko hodnocení)
- v neposlední řadě přibývá problém "s pohostinností", která může být vnímána jako "závazek" (shovívavost, naopak - větší očekávání od sebe apod.)
- praktické věci jako - přezůvky, použití toalety a ručníku...

Další příčiny nedostatečného využívání metody návštěv nejenom v oblasti výzkumné a klinické praxe:

- chybí obecné a stanovené postupy jak v rodinném prostředí pracovat
- chybí pravidla a metodická doporučení, o kterých bychom měli se všemi členy rodiny mluvit v naší pracovně či ambulanci, než uskutečíme první návštěvu v rodině
- schopnost vidět všechny výhody, které tato metoda práce s rodinou může přinést
- neochota učit se novým věcem a překročit svůj vlastní stín

Pokud vnímáme výše uvedené (a jistě nás určitě pár dalších důvodů napadne), je jasné, že návštěvu rodin při své práci příliš používat nebudeme.

Je tu ovšem ještě jedna alternativa, kterou velice dobře popisuje Sobotková na str. 130. Chápe tuto alternativu jako výzvu: *“Pojem výzva není v tomto případě syčen duchem bojovnosti či odhodlání utkat se s těmito ohrožujícími faktory. Je výzvou ve smyslu pozvání, ve smyslu využití možnosti otevřených dveří, kam vcházíme spíš s batohem zdravé lidské zvědavosti než s diplomatickým kufříkem profesionální zdatnosti.”* (Psychologie rodiny, I. Sobotková...)

Každý, kdo má zkušenost s prací s rodinou, ví, že vybudování dobrého vztahu s ní je předpokladem nejenom dobrého poznání, ale i nadějí pro dosažení žádoucích změn. Změn, které přinesou všem členům rodiny a rodině jako celku do jejich života nové dovednosti, zkušenosti a novou kvalitu.

Přínos návštěv v rodině:

Možný přínos návštěv v rodině	Doplnění nebo zarámování vlastní zkušenosti
<p>1. Styl bydlení v širším slova smyslu: Seznámení se s městskou částí, částí vesnice, ulicí, bytovým domem či ulicí rodinných domů (samotou), vnímání širšího kontextu a vazeb (cesta, doprava, obchody, dětské hřiště, dostupnost zdravotnické péče, frekvence dopravy apod)...<u>celkový dojem z životního prostoru rodiny</u>...jak jednotliví členové komentují tento širší prostor, jak se jim v něm líbí/nelíbí apod...</p>	
<p>2. Styl bydlení v užším slova smyslu: Umístění bytu, jeho velikost, spokojenost rodiny s bydlením, jak je byt uspořádán, životní prostor každého člena rodiny a společný prostor. Zda je rozpor mezi reprezentativní částí bytu (obývací pokoj, jídelní kout, veranda, zimní zahrada, předsíň - kam jsme pozváni) a soukromým územím (například dětský pokoj, pokud jsme do něho vpuštěni, když pracujeme s dítětem)...kdo nás bytem provází, jak to komentuje, co všechno nám ukáže nebo naopak neukáže...<u>postupně se učíme vnímat a číst i detaily a význam bytové symboliky.</u></p>	
<p>3. Návštěva v rodině přináší celou řadu nových údajů o rodině, které jsou jinak obtížně zjistitelné nebo s menší spolehlivostí, např. životní styl rodiny, průběh běžných činností a proces rodinné interakce. Také získáme přehled o rodinných rituálech, pravidlech, tabu, hodnotovém systému apod. a také o obranných mechanismech.</p>	
<p>4. Můžeme porovnávat, zpřesňovat: údaje ze školy, z různých dotazníků nebo např. od OSPOD s tím, co reálně vidíme, zakoušíme a začínáme díky návštěvám v rodině chápat ve všech souvislostech.</p>	
<p>5. Návštěva v rodině je v podstatě (hlavně z počátku) experimentem s naší profesionální rolí: Při realizaci návštěv v rodině se časem zbavíme zbytečných obav a naučíme se nacházet funkční rovnováhu mezi osobními a profesionálními projevy.</p>	
<p>6. Otevírají se nové možnosti výzkumu i rodinné terapii: Přirozený kontext rodiny nabízí slibné inspirace, o které bychom se jinak připravili.</p>	

Tabulka nápadů a inspirací, jak se s výše uvedenými důvody - proč nepracovat s rodinou v jejím přirozeném prostředí- vyrovnávat. Můžete promýšlet a doplnit i své nápady a řešení:

PŘEKÁŽKA

NÁVRH ŘEŠENÍ

Příliš veliká časová náročnost a potřeba pracovníkovi upravit pracovní dobu (pokud rodič/e chodí do práce, je návštěva možná až v pozdní odpoledne nebo podvečer, eventuálně o víkendu)

Ztráta pohodlí a bezpečí známého prostředí vlastní ambulance, pracovny...

Ohrožení, nejistota a strach z neznáma

Obavy, že ztratím svou prestiž v konfrontaci s jinou sociální realitou

Obtížnější orientace v nepřehledné situaci, zahlcení interakcemi

Obtížné začlenění se do prostředí domácnosti (hledání bezpečného místa)

NÁVRH ŘEŠENÍ

Obtížnější reagování či naopak nereagování na spontánně a přirozeně vzniklé situace v rodině

Hledání rovnováhy mezi chladným či rigidním odstupem a příliš neformálním splynutím

---

PŘEKÁŽKA

Některé své osobnostní a profesní nedostatky “skryjeme” před rodinou stejně těžko jako ona před námi své problémy a konflikty

Pokud pracujeme s více rodinami, může být problém s přepínáním a musíme pro každou vytvářet nový kontrakt o bezpečí a specifických pravidlech, což může být zatěžující

Přezůvky :)

Toaleta a ručník :)

2. Klíčové kompetence sociálního pracovníka pro práci s rodinou u nich doma

Klíčové kompetence sociálního pracovníka pro práci v přirozeném prostředí rodiny můžeme vnímat jako konkrétní dovednosti, které se týkají **jednak rolí**, které by měl pracovník zastávat a **jednak práce s diagnostickými, rozvojovými a vzdělávacími nástroji**, které pomohou rodině na cestě k postupnému řešení problému / ů.

Tabulka obecných kompetencí sociálního pracovníka

Obecné kompetence	Jak jsem na tom?
Účinná komunikace	<ul style="list-style-type: none"> ❖ naslouchá druhým ❖ podporuje otevřenou komunikaci ❖ umí čelit nepříjemnostem ❖ umí pracovat s konflikty jako se zdroji ❖ působí na druhé ❖ pěstuje vztahy s druhými
Vede a podporuje druhé	<ul style="list-style-type: none"> ❖ aktivizuje druhé, zná základní motivační věty ❖ pomáhá odstraňovat překážky ❖ monitoruje každý pokrok a umí užívat jazyk ocenění ❖ má přesvědčení, že změna je vždy možná ❖ je na něm vidět pružnost ❖ je přesvědčivý a vědom si svého charismatu ❖ nevzdává se (vzor vytrvalosti) ❖ nepřestává hledat řešení (vzor nezdolnosti)
Zná dobře svou profesi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ rozumí oboru ❖ rozumí rodinnému systému, má hotové nebo absolvuje dlouhodobější semináře nebo výcviky v rodinné systemické psychoterapii nebo dílčí sebezkušnostní semináře zaměřené na práci s rodinou ❖ Podporuje jednotlivé rodinné příslušníky ve sdílení společné vize ❖ má přístup ke svým zdrojům a umí je pomáhat nacházet i u druhých

Obecné kompetence	Jak jsem na tom?
Umí dobře pracovat s rodinou	<ul style="list-style-type: none"> ❖ podporuje spolupráci v rodině ❖ vytváří atmosféru bezpečí a důvěry, ve které je vše dosažitelné ❖ pomáhá druhým růst a rozvíjet se

Tabulka rolí sociálního pracovníka

Role sociálního pracovníka	
Poradenská	<ul style="list-style-type: none"> ❖ poradenství pro rodinu ❖ poradenství pro výchovu a péči o dítě
Terapeutická	<ul style="list-style-type: none"> ❖ základy systemické rodinné terapie pro sociální pracovníky
Koučující	<ul style="list-style-type: none"> ❖ rodinný koučink ❖ systemický koučink (hledání a využití zdrojů a nevyužitého potenciálu jednotlivce a systému - rozumíme rodinu, rozvoj talentů - zvláště u dětí z méně podnětného prostředí ❖ neustálé povzbuzování a ukazování řešení
Manažerská	<ul style="list-style-type: none"> ❖ intervence zaměřená na efektivní postup vpřed ❖ dokáže v rámci Case managementu efektivně koordinovat multidisciplinární tým (je-li třeba) ❖ motivuje, vytváří tlak nebo tah, kontroluje plnění

Role sociálního pracovníka

Vzdělávací	❖ intervence zaměřené na rozvoj partnerských a rodičovských kompetencí a na podporu a rozvoj dítěte
------------	---

Doporučujeme projít si tabulku kompetencí i tabulku rolí a udělat si vlastní poznámky k tomu, co již naplňuji, co částečně a co bych se ještě měl doučit (docvičit). Pravidelná sebereflexe a plánování vlastního rozvoje, včetně pravidelné zpětné vazby pomocí supervize, nás povedou bezpečně na cestě vlastního rozvoje a dají nám jistotu v práci s rodinou v jejím přirozeném prostředí.

Prostor pro poznámky a vlastní postřehy či užitečné zkušenosti:

---

3. Návštěvy v rodině, účel, bezpečí a frekvence

Při mnoha svých supervizních setkáních nebo při školení pěstounů zjišťuji, že provázející organizace nemají dobře (precizně) vyjednaný kontrakt. Ano, další slovo, na které pěstouni, ale i někteří sociální pracovníci reagují často podrážděně. Proč tomu tak je? Příčin může být celá řada a vydalo by to na samostatnou publikaci. Zmíním jen jednu jedinou. Při podrobnějším pohledu v případové supervizi poměrně často narážíme na to, že máme velmi slabé anamnestické údaje o dítěti v pěstounské rodině (celé jeho historii) a o pěstounech. Je velmi obtížné, a řekl bych až nemožné, uzavřít dobrý kontrakt, pokud nám chybí dobrá diagnostická základna a přesná definice všech problémů a rizik, ve kterých se pěstounská rodina nachází, včetně klíčových vývojových témat dítěte i pěstounské rodiny.

Dalo by se říct, že potřebujeme nějakou seriózní diagnostickou platformu. Pokusíme se v další tabulce zmínit okruhy, kterým bychom měli věnovat svou pozornost při práci s pěstounskou rodinou (eventuálně s rodinou dítěte) a postupně do své praxe v rámci návštěv zařadit kvalitní dotazníkové metody. Inspirativní okruhy čerpáme z Testu rodinného zázemí (1991 INFER-NELSON Publ. Comp. Ltd., England, 1996 PSYCHODIAGNOSTIKA s.r.o., Brno).

Okruhy pro zmapování situace v rodině:

Mapování	Obecné poznámky k okruhu
Problémy chování dítěte	
Problémové situace v rodině	
Profil problému v rodině	
Arch rovnováhy, systém vyvážené zpětné vazby k dítěti od rodiče, který je doplněn SVZP klíčovým pracovníkem	
Arch rovnováhy, systém vyvážené zpětné vazby rodiče k sobě samému...doplněn SVZP	
Frekvenční tabulka, četnost a frekvence sledovaného chování v průběhu dne, týdne a měsíce	
Záznam o chování dítěte	
Záznam o chování pečovatele	
Chování dítěte doma pohledem sociálního pracovníka	
Interakce pěstoun - dítě v domácím prostředí pohledem sociálního pracovníka	
Domácí prostředí dítěte, životní podmínky, podnětnost, hra, školka, škola	
Základní osobnostní dovednosti pěstounů na základě návštěv a rozhovorů	
Zdraví, růst a vývoj dítěte	
Citlivá odpovědnost ke kojenci	
Fyzická péče o děti	
Psychologická péče o dítě	
Sociální péče o dítě	
Vztah rodiče a kojence	
Dotazník vztahů pěstouna k dítěti	
Rozhodování o dítěti ze strany pěstounů	
Dotazník kázně a péče o dítě	
Můj vztah k dítěti a partnerovi	
Interakční, komunikační a vztahové dovednosti dítěte	

Mapování	Obecné poznámky k okruhu
Vztahové dovednosti pěstouna (člověka k člověku)	
Návod na vedení rozhovoru o únavě a depresi	
Pocity úzkosti u dítěte	
Možný vliv pocitu osobní úzkosti na péči o dítě, na zvládání domácnosti a na sociální aktivity a aktivity volného času	
Rodinná dysfunkce	
Rodina a společenské kontakty	
Závazek k práci na změně (vztah k dítěti a partnerovi)	
Tabulka pokroku: Reakce na péči o dítě/zvládání situací	
Životní události rodičů a dítěte	
Období středního a pozdního dětského věku	
Dotazník domácích pravidel	

Teprve po vypracování co nejpřesnější anamnézy můžeme tvořit s rodinou kontrakt.

Struktura postupu	Metody
1. Anamnéza pěstounské rodiny	Rozhovor s pěstounem v pracovně organizace Rozhovor s pěstounem v rodině Rozhovor s dítětem Rozhovory s dalšími spolupracujícími subjekty (OSPOD apod.) Použití pískoviště - Sand Play, Sand Try Moře emocí Karty s příběhy FAST Scénotest Osobnostní poker v pěstounské rodině Creative SWOT analýza Rodinná mapa
2. Kontraktování na základě kompetencí, časových možností, vymezeného pole organizací (co mohou, na základě čeho, apod.)	Cíle -SMART
3. Smysl návštěv v rodině	Vysvětlení, proč to,co bychom měli pro klienta dělat, je dobré dělat u něho doma (úplně, zčásti, někdy, nikdy)
4. Zásady práce v rodině, bezpečí pro všechny	Viz str.16
5. Časové možnosti klíčového pracovníka podle počtu rodin a složitosti problematiky	Nastavení frekvence návštěv v rodině
6. Multidisciplinarita	Musí být bezpečná, nutné minimum - ne zbytečné maximum
7. Výsledek	Jasný, strukturovaný, srozumitelný kontrakt, na který se budeme všichni těšit, protože věříme, že cíle, kterých můžeme skrze něj dosáhnout, zlepší život klienta a nám posílí pocit smysluplnosti naší práce a potvrdí naši osobnostní i profesní důležitost.

V době návštěvy v rodině (kontaktu) vede pracovník - dle aktuální potřeby - rozhovory:

- s celou rodinou (všichni členové domácnosti)
- s pěstouny o samotě
- s dětmi svěřenými do NRP o samotě
- s vlastními dětmi (pokud žijí v domácnosti) pěstounů o samotě

(zde je velmi důležité, jak máme dopředu vykomunikované s rodinou a všemi jejími členy to, kde rozhovory budou probíhat - co si přeje a potřebuje každý člen rodiny a také co potřebuje sociální pracovník).

Průběh první návštěvy v rodině bychom měli ponechat pokud možno v režii rodiny samotné. Měli bychom vstupovat do rodiny se značným respektem a nechat rodinu a její jednotlivé členy, aby si sami volili tempo seznamování a sblížování. Měli bychom být velmi pozorní a “našlapovat” velmi citlivě. O to víc to platí, pokud vnímáme, že rodina je spíš uzavřená nebo nedůvěřivá. Určitá míra opatrnosti a “nechuti” ze sebeodhalování a odkrývání soukromí je zdravá a normální. Opakem může být rodina, která nemá absolutně žádné zábrany, okamžitě vše ukazuje a je velmi otevřená, ta může být někdy mnohem narušenější než rodina, která se chová zpočátku spíš rezervovaně.

Pojďme se na problematiku nejenom první návštěvy v rodině podívat trochu odborně. V podstatě se budeme bavit o tom, jak rodina zachází se svým sociálním prostorem. Následující řádky jsou inspirací ke kvalitativní analýze údajů pomocí návštěvy v rodině. Většinou potřebujeme několik návštěv, abychom si udělali komplexní obrázek. Naše systemická práce může být ve zpětné vazbě i velmi užitečnou intervencí směrem k rodinným příslušníkům a celé rodině.

Podle Sobotkové (Sobotková 1993) vstupují při třídění materiálů z návštěv v rodině do popředí čtyři roviny, ve kterých je možné rodinné systémy určitým způsobem popisovat a srovnávat. Tyto čtyři roviny pracovně nazvala:

Rovina A: Regulace přístupu

Rovina B: Sociálně-psychologická atmosféra

- všímá si obsahových a pocitových aspektů
- my ji zde rozšiřujeme (Tab. č. 2) o praktickou reflexi a sebereflexi pomocí Metafory ledovce podle Virginie Satirové, čili sledování vlastního intrapsychického prostoru s všímavostí kontextu toho interpersonálního

Rovina C: Styl bydlení

- bavíme se o stylizaci a prezentaci rodiny o rázu bytu nebo domu
- také si můžeme všimnout, jak jsou s místem, kde žijí, domem (či bytem) spojeni
- jak jsou s místem, bytem či domem spokojeni a jak ho utváří
- můžeme si všimnout např. hrdosti a toho, zda nám chtějí celý byt nebo dům ukázat či nikoliv
- všímáme si, zda existuje v bytě, domě systém nebo naopak kreativnější pojetí prostoru či dojem chaosu či nepořádku
- také se učíme svou pozornost zaměřit na existenci či neexistenci důležitých symbolů
- když to "hodně přitáhneme za vlasy", můžeme se na místo, kde rodina žije, podívat jako na veliké SandPlay a sami i společně s rodinou přemýšlet o symbolice prostoru, kam pravidelně docházíme

---

Rovina D: Hranice osobních teritorií

- Sobotková chápe jako prostupnost a sílu hranic mezi privátním územím členů rodiny
- můžeme sledovat jak jsou jednotliví členové rodiny “kompatibilní” a soudržní, jak je systém “slučitelný” a jak jsou v něm vzájemné interakce souladné, spolupracující a jaký v nich převládá emoční náboj
- my zde pro praktické použití v rodině - nebo i v ambulanci, použijeme opět návrh poznámek do tabulky a to formou “Rodinného Ledovce”
- další nabízenou inspirací je technika práce s hranicemi a teritorií na přenosném pískovišti

V praxi můžeme použít tyto čtyři roviny, které popisuje Sobotková nejenom jako jisté vodítko k popisu a zachycení aktuální situace toho či onoho rodinného systému, do kterého vstupujeme, ale můžeme (podle situace) vyzvat jednotlivé členy či celou rodinu k tomu, aby nám ukázala svůj úhel pohledu.

V praxi by to mohlo vypadat např. takto:

Rovina A: Regulace přístupu

Regulace přístupu	Matka	Otec	Dítě 1	Dítě 2
1. návštěva klíčového pracovníka (návštěvníka)	Popisují proces sbližování. Časem můžeme požádat i jednotlivé členy rodiny o jejich pohled...			
2. návštěva klíčového pracovníka (návštěvníka)				
3. návštěva klíčového pracovníka (návštěvníka)				
4. návštěva klíčového pracovníka (návštěvníka)				
Další poznámky	tento řádek vložit pod každou návštěvu			

Rovina B: Sociálně psychologická atmosféra

Sociálně - psychologická atmosféra	pěstounky	pěstoun	dítě
Provázející pracovník - návštěvník			
Chování			
Coping			
Pocity			
Pocity o pocitech			
Percepce			
Očekávání			
Touhy			
Self			

Rovina C: Styl bydlení

<u>Styl bydlení</u>	okolí bytu, domu	vstup/předsíň/co mají na zvonku nebo schránce	pokoj č. 1	pokoj č. 2	pokoj č. 3	pokoj č. 4	sociální zařízení

Rovina D: Hranice osobních teritorií

<u>Hranice osobních teritorií</u>	Pěstounka	Pěstoun	Dítě 1	Dítě 2
Provázející pracovník - návštěvník				

Zásady práce v rodině, vytvoření bezpečí pro všechny

Zásady	dítě	pěstoun	sociální pracovník
Srozumitelnost návštěv v rodině			
Dobré plánování návštěv v rodině (co nejmenší organizační zátěž pro rodinu)			
Dobré plánování obsahu, struktury a časového rámce návštěvy.			
Do třetí návštěvy mít se všemi členy rodiny vyjasněné, kde návštěvy budou nebo v případě nějakých změn mohou probíhat			
Pomůcky a materiály pro práci s pěstouny a dítětem. Co zajišťuje klíčový pracovník, co rodina			
Práce s Knihou života či jinou podobnou metodou práce. Kdo, kdy a jak?			

Ukázka aktivity pro práci s rodinou v rámci návštěvy:

1. Zpětná vazba mezi jednotlivými členy rodiny s využitím metody Osobnostního pokeru, různé varianty

Pomůcky: Metoda Osobnostního pokeru, formulář k záznamu - můžeme upravit originál dle aktuální potřeby, hra se nejlépe hraje u stolu.

Čas: cca 45 - 90 minut, závisí na počtu účastníků a věku dětí (pro děti mladší 10 let musíme hru uzpůsobit a vysvětlovat nebo kombinovat s jinými herními technikami)

Způsob vedení práce klíčovým pracovníkem:

Varianta 1, práce s pěstouny (pár)

Cíl: Vynoření zdrojů pro péči o dítě v PP, jazyk ocenění, budování vztahu mezi pěstouny a sociálním pracovníkem. Vysvětlení, proč je systém zpětných vazeb důležitý pro dobrou spolupráci.

Čas: 30 - 60 minut

Postup: Sociální pracovník využije z Osobnostního pokeru pouze 3 kartičky - 3 x ZACHOVAT a položí před sebe a pěstouny vždy 1 kartu. Potom z balíčku rozdá každému 10 karet. Každý hráč v každém kole vybere 1 kartu (co se mu na druhém líbí a přeje si, aby si dotyčný tuto vlastnost zachoval) a položí ji někomu pod kartu ZACHOVAT. Vše doprovází komentářem např. "Petro, přeji si, abyste si zachovala svou upřímnost." Takto hrajeme tak dlouho, dokud neleží před každým alespoň 10 karet (10 pozitivních vazeb). Potom sociální pracovník moderuje diskuzi dle situace a aktuálních potřeb pěstounů.

Varianta 2, práce s dítětem (děti starší 9 let)

Cíl: Pomoci dítěti uvidět zdroje svých pěstounů, eventuelně svých rodičů či sourozenců

Čas: 30-60 minut

Postup: Podobně jako v první aktivitě vybereme potřebný počet kartiček ZACHOVAT.

Můžeme mít připraveny fotografie pěstouna, rodiče, sourozence, nebo obrázek či jmenovku. Ukážeme dítěti jak budeme společně pracovat, dítě povzbuzujeme k hledání všeho, co se mu na zvolených osobách líbí a proč a různě doplňujeme, vhodně komentujeme a propojujeme s tím, proč to či ono pozitivní chování je důležité. Také můžeme dítěti ukázat, že jsme se všimli, že některé chování přejímá a používá i ono a oceníme je.

Varianta 3, práce s dítětem (děti starší 9 let)

Cíl: Pomoci dítěti uvidět vlastní zdroje, výživa sebeúcty dítěte.

Čas: 30-45 minut

Postup: Podobně jako v první a druhé aktivitě vybereme tentokrát 1 kartičku ZACHOVAT. Ukážeme dítěti jak budeme společně pracovat, dítě povzbuzujeme k hledání všeho, co se mu na něm samotném líbí, v čem je dobré. Sociální pracovník by měl dítě dobře znát, aby mohl sám vybrat co nejvíce karet, ocenit dítě a uvést konkrétní příklady.

Ve všech třech případech můžeme s účastníky dohodnout, že výsledek práce vyfotíme, abychom s ním mohli dál pracovat, doplňovat apod.

Použitá literatura:

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2.

RIEGER, Zdeněk a Hana VYHNÁLKOVÁ. Ostrov rodiny: integrující přístup pro práci s rodinou : příručka pro odborníky. Hradec Králové: Konfrontace, 1996. ISBN 80-901773-8-7.

PERNER, Rotraud A. Tabu v rodinné komunikaci: o čem se v rodinách nemluví, ač by to bylo užitečné. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-363-3.

